

Základná škola, Karpatská 8063/11, Žilina

VNÚTORNÁ SMERNICA

č. 7/2018

o prevencii a riešení šikanovania a kyberšikanovania detí a žiakov

Základnej školy Karpatská v Žiline

V Žiline dňa 17. 9. 2018

Mgr. Eva Smolková

Obsah

Vnútorá smernica o prevencii a riešení šikanovania a kyberšikanovania detí a žiakov Základnej školy Karpatská v Žiline.....	1
Obsah.....	2
Čl. 1 Úvodné ustanovenie.....	3
Čl. 2 Filozofia školy.....	3
Čl. 3 Pôsobnosť.....	3
Čl. 4 Charakteristika základných pojmov.....	3
Čl. 5 Prejavy šikanovania a kyberšikanovania.....	5
Čl. 6 Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť.....	6
Čl. 7 Školská prevencia šikanovania a kyberšikanovania.....	7
Čl. 8 Postup a metódy riešenia šikanovania a kyberšikanovania.....	8
Čl. 9 Opatrenia na riešenie šikanovania a kyberšikanovania.....	9
Čl. 10 Spolupráca školy s rodičmi a s inštitúciami.....	9
Čl. 11 Všeobecné a záverečné ustanovenia.....	10

Vnútoraná smernica je v súlade so Smernicou č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 2018.

Čl. 1

Úvodné ustanovenie

Riaditeľka Základnej školy Karpatská v Žiline vydáva túto smernicu za účelom prevencie a riešenia šikanovania detí a žiakov školy.

Čl. 2

Filozofia školy

Filozofia Základnej školy Karpatská v Žiline vychádza z projektu Bezpečná škola. Projekt zahŕňa nasledovné priority:

- (1) **Tu nie sme s deťmi online, tu sme s deťmi naživo** – v škole je zakázané akékoľvek používanie mobilných telefónov z dôvodu ochrany samotných detí pred rizikami technológií. Zároveň chceme budovať sociálne kompetencie v rámci komunikácie, empatie, spolupatričnosti a iné.
- (2) **Tu sa chceme naučiť pochopiť pravé radosti života** – snažíme sa budovať protidrogové postoje u našich žiakov, aby sa v živote nestratili a dokázali si hľadať radosť vo veciach, ktoré sú pre zdravie a život bezpečné. Neakceptujeme žiadne formy propagácie týchto látok, rovnako ich nahrádzajúce alternatívy.
- (3) **Tu chceme byť každý rešpektovaný a zároveň rešpektovať** – škola netoleruje žiadnu formu násilia. Každý na škole má právo na bezpečie a toleranciu jeho individuality.
- (4) **Tu chceme, aby rodičia patrili medzi nás** – chceme pomáhať ohrozeným deťom v rodinách. Podporujeme zdravý vývin detí nielen v škole, ale aj doma. Škola nepatrí len učiteľom a deťom. Dôležitou súčasťou školskej komunity sú práve rodičia a rodinné prostredie, ktoré má najväčší vplyv na dieťa. Preto chceme umožniť, aby sa aj rodičia podieľali na budovaní školy.

Čl. 3

Pôsobnosť

Táto smernica a pokyny v nej sa vzťahuje na činnosť

- a) školy,
- b) školského klubu detí.

Čl. 4

Charakteristika základných pojmov

- (1) Šikanovaním sa rozumie také správanie žiaka alebo skupiny žiakov, ktorých úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrasovanie iného žiaka alebo skupiny žiakov. Spravidla

ide o ciele a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu účinne brániť. Medzi podstatné znaky šikanovania sa zaraďuje:

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému/ druhým,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresormi a obeťami.

(2) Kyberšikanovanie alebo elektronické šikanovanie je priamou formou šikanovania, pri ktorej sa používajú nové informačno-komunikačné technológie, ako je počítač, internet, mobilný telefón za účelom úmyselného ohrozenia, ublíženia alebo zastrasovania. Rovnako ako pri iných formách šikanovania, aj kyberšikanovanie je opakované a zámerné správanie s využitím moci agresora nad obeťou, ktorého cieľom je vysmievať sa, ubližovať niekomu, ponižovať a raniť ho. Kyberšikanovanie sa najčastejšie vyznačuje nasledovnými znakmi:

- a) agresor sa vyznačuje psychickou alebo sociálnou prevahou nad obeťou, nie je nutná fyzická prevaha,
- b) agresor vystupuje často anonymne a tým je ho ťažšie odhaliť,
- c) agresor nemusí byť vo fyzickom kontakte s obeťou, nevidí okamžitú reakciu obeť- prežívanie a emócie a tak si neuvedomuje, čo jeho správanie vyvoláva, dokonca ho môže považovať za neškodnú zábavu
- d) kvôli anonymite a ľahkej dostupnosti internetu sa páchatelom kyberšikanovania môže stať ktokoľvek so základnými znalosťami práce s počítačom a internetom, agresor tak môže ľahko zaútočiť aj na niekoho, na koho by si v reálnom svete pre jeho autoritu alebo pozíciu netrúfol,
- e) kyberšikanovanie môže prebiehať kedykoľvek a kdekoľvek – stačí, ak má človek mobilný telefón alebo je pripojený na internete,
- f) pri elektronickom šikanovaní dochádza k rýchlemu šíreniu – akékoľvek obsahy, zverejnené na internete, rozoslané cez mobil alebo email sa môžu rýchlo dostať k veľkému počtu ľudí, pričom je ich šírenie nekontrolovateľné,
- g) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť
- h) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
- i) môže byť náročné alebo môže trvať dlhší čas, kým zverejnené informácie, fotografie, audiozáznamy a videozáznamy budú odstránené z internetu.

Čl. 5

Prejavy šikanovania a kyberšikanovania

(1) Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na fyzickom ale aj psychickom zdraví.

a) V priamej podobe sa šikanovanie prejavuje:

- verbálnymi prejavmi: nadávanie, posmievanie, prezývanie, zosmiešňovanie, urážanie, vyhrážanie obeti,
- fyzickými prejavmi: bitie, kopanie, strkanie, škrtenie, podkopávanie, ťahanie za vlasy, pichanie kružidlom, ceruzkou, či iným predmetom,
- inými prejavmi: poškodzovanie osobných vecí, či pomôcok, skrývanie vecí, kradnutie vecí,
- psychickými prejavmi: týranie, zadávanie úloh proti vôli obete, nútenie k rôznym činnostiam, napr. k noseniu desiaty, peňazí alebo pod.,

b) V nepriamej podobe ide o: prehliadanie, ignorovanie, zámerné vyčleňovanie z kolektívu alebo nedobrovoľné vystavovanie agresívnym situáciám, osamelosť obete.

(2) Medzi prejavy elektronického šikanovania sa zaraďuje:

- a) urážanie a nadávanie: prostredníctvom komentárov k fotografiám, videám alebo na nástenke na sociálnych sieťach, posielanie urážajúcich správ cez email, chat alebo mobil, nadávanie cez chat, anonymné telefonáty,
- b) obťažovanie, zastrašovanie, vyhrážanie a vydieranie: opakované obťažovanie anonymnými telefonátmi, ši správami, posielanie vírusov, nabúranie sa do profilu a upravenie profilu s použitím nepravdivých informácií,
- c) zverejnenie a zneužitie fotografií alebo videí: šíriace sa fotografie a videá, s ktorými obeť nesúhlasí, fotografie a videá, ktoré sú intímne alebo upravené agresorom,
- d) šírenie osobných informácií bez súhlasu obete alebo šírenie nepravdivých informácií o obeti,
- e) vylúčenie zo skupiny: z diskusných skupín alebo fór, z tímu v online PC hrách, o skupiny priateľov na sociálnych sieťach,
- f) krádež identity spojená s vytváraním falošných profilov, posmešných profilov, či nenávisťných skupín,
- g) hanobenie mena školy šírením nevhodných a nepravdivých informácií, fotografií, videí, či iných záznamov,
- h) zverejnenie a zneužitie fotografií, videí, či iných záznamov a nepravdivých informácií o zamestnancoch školy.

Čl. 6

Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť

- (1) Šikanovanie a elektronické šikanovanie môže naplňať skutkovú podstatu priestupku, ide najmä o nasledovné priestupky:
 - a) proti občianskemu spolunažívaniu,
 - b) proti majetku.
- (2) Fyzická osoba nie je trestne zodpovedná, ak v čase spáchania trestného činu nedovŕšila štrnásť rok svojho veku. Táto skutočnosť, však nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú

žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

- (3) Prejavy šikanovania a kyberšikanovania môžu v niektorých prípadoch spadať pod trestné činy, agresor môže byť trestne stíhaný najmä za nasledujúce spáchané trestné činy:
- a) ublíženie na zdraví,
 - b) obmedzenie osobnej slobody,
 - c) lúpež,
 - d) vydieranie,
 - e) hrubý nátlak,
 - f) nátlak,
 - g) krádež,
 - h) neoprávnené užívanie cudzej veci,
 - i) poškodenie cudzej veci,
 - j) nebezpečné vyhrážanie,
 - k) nebezpečné prenasledovanie,
 - l) ohováranie.
- (4) Trestne stíhaný môže byť aj pedagogický alebo odborný zamestnanec školy, ktorému je známy prípad šikanovania alebo kyberšikanovania, ale neprijme voči tomu žiadne opatrenia. Môže byť teda stíhaný za trestný čin:
- a) neprekazenie trestného činu,
 - b) neoznámenie trestného činu,
 - c) ublíženie na zdraví.

Čl. 7

Školská prevencia šikanovania a kyberšikanovania

- (1) Pre školu je inšpiratívne nasledujúce motto:

Dobrá škola je tá, ktorá vie riešiť problém šikanovania, nie tá, ktorá hovorí, že sa u nich šikanovanie nevyskytuje.

Škola netoleruje, neakceptuje, neschvaľuje žiadnu formu násilia. Škola sa aktívne zapája do boja proti šikanovaniu a kyberšikanovaniu rôznymi preventívnymi opatreniami, ktoré sú obsiahnuté v celom výchovno-vzdelávacom procese a sú prijaté všetkými zamestnancami školy.

- (2) **Vytváranie pozitívnej atmosféry a pozitívnej klímy školy.** Pozitívnu klímu školy sa snaží vytvárať vedenie školy, každý zamestnanec, každý žiak, každý rodič. Jednotlivé vzťahy sú založené na dobrej komunikácii, spolupráci, dôvere a spravodlivosti. Vzniknuté problémy a konflikty škola rieši neodkladne so všetkými zúčastnenými stranami. Pravidlá školy sú pre žiakov jasné, zrozumiteľné a stanovené tak, aby žiakov viedli k úspešnému a spokojnému životu. Osobitná pozornosť sa venuje žiakom, ktorí vyžadujú špeciálno-pedagogickú,

psychologickú, individuálnu zdravotnú pomoc a žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia.

(3) Prevencia šikanovania a kyberšikanovania ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu. V rámci každodenného vyučovania sa pedagogickí a odborní zamestnanci snažia pozitívne vplývať na osobný a sociálny rozvoj žiakov. Prevencia šikanovania je zahrnutá aj v obsahovom zameraní nasledujúcich predmetov: mediálna výchova, občianska výchova, etická výchova, náboženská výchova, informatika, regionálna výchova. Prevenciou šikanovania a kyberšikanovania sa venujú triedni učitelia počas triednických hodín.

(4) Realizácia preventívnych programov šikanovania a kyberšikanovania. Koordinátor prevencie sa snaží predchádzať týmto javom u žiakov prostredníctvom realizácie preventívnych programov. Na škole sa realizuje preventívny program Prevencia šikanovania v rozsahu troch stretnutí po dve vyučovacie hodiny pre žiakov 5. ročníka a program Prevencia kyberšikanovania v rozsahu troch stretnutí po dve vyučovacie hodiny pre žiakov 6. ročníka. Cieľom programov nie je žiakov len informovať o daných javov, ale aj u žiakov podporovať rozvoj sociálnych zručností – asertívne správanie, prosociálne správanie, empatia, dobrá komunikácia a pod.

(5) Šírenie informácií o problematike u žiakov a rodičov. Riaditeľ školy, koordinátor prevencie, triedny učiteľ priebežne informujú rodičov a žiakov o všetkých podniknutých opatreniach a preventívnych činnostiach školy. Na škole je zriadená informačná nástenka o danej problematike. Informácie o problematike sa šíria aj na webovej stránke školy (<https://zskarpatska.edupage.org/text35/>). Rodičia sú o preventívnych aktivitách informovaní aj zo strany triedneho učiteľa počas rodičovských združení.

(6) Monitorovanie výskytu šikanovania a jeho foriem na škole. Prostredníctvom anonymného dotazníka zistiť v akej miere a v ktorých triedach sa vyskytuje šikanovanie. Vyskytujúce sa problémy následne riešiť s výchovnou komisiou a zabezpečiť triedam pomoc s cieľom upevnenia dobrých rovesníckych vzťahov a nadobudnutia pozitívnej klímy v triede.

(7) Zvýšený dozor v priestoroch školy. Zamestnanci školy uskutočňujú dozory pred začatím vyučovania, počas prestávok a po skončení vyučovania v priestoroch školskej jedálne.

(8) Informovanie pedagogických a odborných zamestnancov. Pedagogickí a odborní zamestnanci sú informovaní o spôsoboch oznamovania a preverovania šikanovania a kyberšikanovania. Taktiež sú informovaní aj o postupe pri riešení tohto problému. Zamestnancom sú poskytnuté odborné rady a metodická pomoc k danej problematike.

(9) Vzdelávanie v oblasti prevencie. Škola zabezpečuje pre svojich pedagogických a odborných zamestnancov vzdelávanie v oblasti prevencie šikanovania, kyberšikanovania.

(10) **Spolupráca s inými inštitúciami.** Škola spolupracuje s odbornými zamestnancami Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Žiline a s inými odbornými pracoviskami poradenských a preventívnych služieb v regióne.

(11) **Školský poriadok.** V školskom poriadku školy sú jasne stanovené pravidlá a povinnosti žiakov. Žiaci vedia, že na škole sa netolerujú žiadne prejavy násilia a porušením tohto princípu im je udelená sankcia. O školskom poriadku je potrebné informovať aj rodičov žiakov. Pri riešení konkrétnych prípadov šikanovania je potrebné viesť písomné záznamy, v ktorých je uvedený bod školského poriadku, ktorý bol porušený.

(12) **Školský parlament.** V rámci vytvárania pozitívnej klímy školy spolupracujú aj žiaci zo školského parlamentu prostredníctvom organizovania rôznych školských aktivít, či akcií.

(13) **Zmysluplné využitie voľného času.** Škola žiakom ponúka rôzne záujmové krúžky, na ktoré sa žiaci môžu prihlásiť počas svojho voľného času.

(14) **Organizácia školských akcií.** Škola organizuje rôzne školské akcie – účelové cvičenia, deň športu, deň zeme, či rôzne iné súťaže, prednášky, diskusie, ktoré podporujú u žiakov zdravý životný štýl.

Čl. 8

Postup a metódy riešenia šikanovania a kyberšikanovania

(1) Pri výskyte a riešení problému šikanovania/kyberšikanovania zasadá na škole **výchovná komisia**, ktorá je v zložení:

- a) riaditeľka školy (alebo člen z vedenia školy),
- b) výchovný poradca,
- c) školský psychológ,
- d) sociálny pedagóg,
- e) triedny učiteľ agresora, triedny učiteľ obeť.

(2) Zamestnanec, ktorý má podozrenie alebo zistí šikanovanie/kyberšikanovanie, informuje okamžite o tejto skutočnosti výchovnú komisiu.

(3) Vedenie školy alebo ním poverená osoba z výchovnej komisie pri zisťovaní a riešení šikanovania/kyberšikanovania zabezpečí nasledovné:

- a) bezodkladnú pomoc a ochranu obetí,
- b) dozor v triede, kde sa problém preveruje,
- c) izoláciu agresora počas preverovania kvôli zabráneniu krivej výpovede,
- d) bezodkladné preverovanie, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,
- e) odlúčenie agresora od obeť,
- f) zistenie vhodných svedkov, s ktorými uskutoční individuálne alebo konfrontačné rozhovory, ktoré aj spíše,

- g) pri podozrení alebo vzniknutí kyberšikanovania riaditeľ školy spolu s koordinátorom prevencie alebo informatizácie uchováva všetky dôkazy,
- h) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov dotknutých žiakov, pozvanie rodičov do školy, vyhotovenie zápisu zo stretnutia,
- i) použitie anonymnej dotazníkovej metódy v triede,
- j) vedenie písomných záznamov o riešení jednotlivých prípadov šikanovania/kyberšikanovania,
- k) po písomnom uzavretí celého prípadu, vyjadrení agresora, obete, svedkov, rodičov a po zvážení opatrení riaditeľka školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade so školským poriadkom školy, pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z.

(4) V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa alebo iného člena z výchovnej komisie.

Čl.9

Opatrenia na riešenie šikanovania a kyberšikanovania

Pri výskyte šikanovania a kyberšikanovania, škola v rámci riešenia problému zavedenie nasledovné opatrenia:

(1) Opatrenia pre obeť:

- a) odporučiť individuálnu starostlivosť,
- b) zorganizovať/ zrealizovať skupinový intervenčný program,
- c) zaistiť bezpečie pre obeť,
- d) zvýšiť informovanosť a odporučiť poradenstvo pre rodičov.

(2) Opatrenia pre agresora:

- a) odporučiť individuálnu starostlivosť,
- b) odporučiť individuálnu starostlivosť rodičom agresora,
- c) preložiť agresora do inej triedy alebo do inej výchovnej skupiny, ak je agresor schopný stále ohrozovať svoje okolie,
- d) uložiť výchovné opatrenie.

Čl. 10

Spolupráca školy s rodičmi a s inštitúciami

(1) Ak sa objaví podozrenie na šikanovanie/kyberšikanovanie je potrebná okamžitá spolupráca výchovnej komisie s rodinou obete a s rodinou agresora. Všetci zamestnanci školy počas rozhovoru s rodičmi obete, agresora alebo svedka dbajú na zachovanie dôvernosti informácií.

(2) Pri podozrení na šikanovanie/kyberšikanovanie žiaka sú riaditeľ školy, ale hlavne triedni učitelia povinní upozorniť rodičov žiakov:

- a) aby si všímali možné príznaky šikanovania/kyberšikanovania

- b) poskytnúť im pomoc vo forme poradenstva, navrhnúť ďalší postup a spôsob riešenia prípadu.

Táto povinnosť platí tak pre rodinu obete ako aj pre rodinu agresora.

(3) V rámci rodičovských združení triedni učitelia informujú rodičov o prevencii a možných rizikách šikanovania/kyberšikanovania. S rodičmi je dôležité prediskutovať najmä to, aké varovné signály si majú všímať na svojich deťoch.

(4) V mimoriadnych a opakovaných prípadoch, vedenie školy spolupracuje s nasledujúcimi inštitúciami nasledovnými opatreniami:

- a) oznámenie prípadu Úradu práce sociálnych vecí a rodiny v Žiline za účelom využitia nutných výchovných opatrení,
- b) odporúčenie rodičom agresora umiestnenie agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.
- c) oznámenie prípadu Policajnému zboru v Žiline, ak je prípad natoľko závažný, že došlo k spáchaniu trestného činu.

Čl. 11

Všeobecné a záverečné ustanovenia

- (1) Smernica je v súlade s pravidlami správania a konania žiakov vrátane výchovných opatrení za ich porušenie zapracovanými v školskom poriadku školy.
- (2) Koordinátor prevencie zapracuje jednotlivé ustanovenia smernice do svojich plánov práce.
- (3) So smernicou budú oboznámení všetci zamestnanci Základnej školy Karpatská v Žiline.
- (4) Triedni učitelia sú povinní oboznámiť svojich žiakov s jednotlivými ustanoveniami smernice, ale aj rodičov žiakov počas rodičovských združení.
- (5) Smernica bude zverejnená na určených miestach pre žiakov, pre zamestnancov školy a na webovej stránke školy.
- (6) Smernica nadobúda účinnosť dňom 17. 9. 2018 a platí na dobu neurčitú.

.....
Mgr. Eva Smolková
riaditeľka školy